

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

DEPARTAMENT ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

00-930 Warszawa, ul. Wspólna 30, tel.: (22) 623-18-42, fax.: (22) 623-20-51

ROWwl-br-504-14/13(1417)

Warszawa, dnia 2 kwietnia 2013 r.

Pani

Karina Bedrunka

Dyrektor Departamentu Programów

Rozwoju Obszarów Wiejskich

Urząd Marszałkowski

Województwa Opolskiego

ul. Piastowska 14

45-082 Opole

Dotyczy: likwidacji stowarzyszenia będącego beneficjentem małego projektu w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”

Szanowna Pani Dyrektor,

W odpowiedzi na pismo z dnia 21 lutego 2013 r. znak DOW-II.041.12.2012 dotyczące możliwości wypełnienia przez beneficjenta małego projektu w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, tj. stowarzyszenie będące w likwidacji, zobowiązań wynikających z umowy przyznania pomocy w zakresie zachowania celu operacji, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) przekazuje następujące informacje.

Z informacji przekazanych przez samorząd województwa (SW) wynika, że beneficjentem małego projektu w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” jest podmiot działający w formie organizacyjno-prawnej stowarzyszenia. SW powziął informację o rozpoczęciu procesu likwidacji stowarzyszenia, co biorąc pod uwagę, że w ramach małego projektu realizowane były zadania inwestycyjne, wzbudziło niepokój SW o możliwość wywiązania się beneficjenta z zobowiązań umowy przyznania pomocy w zakresie zachowania celu operacji. Wątpliwości SW budzi możliwość ewentualnego odzyskania wypłaconej pomocy w sytuacji, gdy stowarzyszenie ulegnie likwidacji, w tym w całości rozdysonuje swój majątek.

Na wstępie należy zauważyć, że za wdrożenie działania 413 w zakresie małych projektów, w tym przyznanie pomocy, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW (tj. Dz.U. z 2013 r. poz. 173), odpowiedzialny jest SW. W konsekwencji także SW jest stroną umowy przyznania pomocy. W związku z powyższym, wszelkie decyzje dotyczące realizacji umowy przyznania pomocy, z uwagi na jej indywidualny charakter, powinny być podejmowane przez SW

w oparciu o całość dostępnej dokumentacji, biorąc pod uwagę wszelkie okoliczności zaistniałe w danej sprawie. Stanowisko MRiRW może mieć charakter wyłącznie generalny, dotyczący interpretacji przepisów prawnych regulujących kwestię przyznania pomocy lub stosowania obowiązujących Książek Procedur dotyczących obsługi działań PROW 2007-2013, a nie rozstrzygający indywidualną sprawę.

W kwestii wątpliwości SW należy zauważyć co następuje.

Umowa przyznania pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów, zgodnie z treścią § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie *szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW 2007-2013* (Dz.U. Nr 138, poz. 868 z późn. zm.), zawiera postanowienia dotyczące zobowiązania beneficjenta do osiągnięcia celu małego projektu, a w przypadku małego projektu dotyczącego inwestycji, również jego zachowania przez okres 5 lat od dnia przyznania pomocy. Zgodnie z § 18 ust. 1 rozporządzenia, zabezpieczeniem należytego wykonania przez beneficjenta zobowiązań określonych w umowie, na podstawie której jest przyznawana pomoc na małe projekty, jest weksel niezupełny (in blanco) wraz z deklaracją wekslową sporządzoną na formularzu udostępnionym przez właściwy organ samorządu województwa. W opinii MRiRW, w przedmiotowej sytuacji (beneficjentem jest stowarzyszenie w trakcie likwidacji), nie mają zastosowania przepisy § 23 rozporządzenia dotyczące następstwa prawnego, gdyż w przypadku likwidacji stowarzyszenia następstwo prawne nie występuje. Także przepisy § 24 rozporządzenia nie będą miały zastosowania, gdyż stowarzyszenie nie prowadzi działalności gospodarczej.

W przedmiotowej sprawie należy jednakże rozważyć możliwość zastosowania § 29 pkt 5 ww. rozporządzenia. Zgodnie z tym przepisem, inną niż wymienione w przepisach rozporządzenia nr 1974/2006 wyjątkową okolicznością, w przypadku wystąpienia której nie jest wymagany zwrot całości albo części pomocy przyznanej na małe projekty, jest przeniesienie przez beneficjenta, za zgodą właściwego organu samorządu województwa, w okresie 5 lat od dnia przyznania pomocy, własności lub posiadania przedsiębiorstwa albo jego części objętych realizacją inwestycji w ramach małego projektu lub przeniesienie własności lub posiadania nabytych dóbr objętych małym projektem na rzecz podmiotu, który spełnia warunki przyznania i wypłaty pomocy oraz przejmie zobowiązania dotychczasowego beneficjenta. Przepis ten nie wprowadza wymogu, że może być on zastosowany, jeżeli środki finansowe z tytułu pomocy nie zostały w całości wypłacone (jak ma to miejsce w przypadku § 23 i 24 rozporządzenia). Należy zatem rozumieć, że przeniesienie przez beneficjenta własności lub posiadania przedsiębiorstwa albo jego części objętych realizacją inwestycji w ramach małego projektu lub przeniesienie własności lub posiadania nabytych dóbr objętych małym projektem na rzecz innego podmiotu, zgodnie z tym przepisem, może mieć miejsce także po wypłaceniu beneficjentowi pomocy w całości.

Kwestię likwidacji stowarzyszeń regulują postanowienia art. 36-39 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - *Prawo o stowarzyszeniach* (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.). Zgodnie z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA) w Warszawie z dnia 14 lipca 2009 r. sygn. akt II FSK 360/08, „w świetle art. 36 i art. 37 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. *Prawo o stowarzyszeniach* (...), utratę bytu prawnego stowarzyszenia spowoduje dopiero wpis jego wykreślenia (data prawomocności postanowienia

o wykreśleniu) co oznacza, że ma on charakter konstytutywny". W postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 grudnia 1995 r. sygn. akt I ACr 935/95 stwierdza się, że „należy uznać, że utratę osobowości prawnej stowarzyszenia może powodować najwcześniej uprawnienie się postanowienia sądu o wykreśleniu stowarzyszenia wydanego w trybie art. 37 ust. 2 pkt 3 ustawy". WSA w Szczecinie w wyroku z dnia 29 lipca 2010 r. sygn. akt II SA/Sz 199/10 stwierdził natomiast, że „uchwała o rozwiązaniu stowarzyszenia powinna określać datę rozwiązania stowarzyszenia, która jest równocześnie datą rozpoczęcia jego likwidacji. Uchwała taka może wskazywać likwidatora (likwidatorów), a w razie braku takiego wskazania w uchwale i w statucie likwidatorami stowarzyszenia są członkowie ostatniego zarządu". W wyroku tym WSA w Szczecinie zauważył ponadto, że „z momentem podjęcia przez walne zebranie członków stowarzyszenia uchwały o rozwiązaniu stowarzyszenia i o wyznaczeniu likwidatorów zachodzą w sytuacji prawnej stowarzyszenia istotne zmiany. Z art. 36 i art. 37 Prawa o stowarzyszeniach wynika bowiem, że likwidator swoje obowiązki wykonuje od momentu wskazanego w uchwale, a nie od momentu dokonania wpisu w KRS, a zatem uzasadnione jest również uzupełnienie nazwy likwidowanego podmiotu poprzez dodanie "w likwidacji" oraz, iż „nie można uznać, że dopóki nazwisko likwidatora i pozostałe zmiany wprowadzone uchwałą walnego zgromadzenia członków stowarzyszenia nie zostaną wpisane w KRS, to likwidator nie jest upoważniony do działania, a działa zarząd stowarzyszenia".

Zgodnie zaś z art. 37 ust. 2 pkt 2 ustawy – *Prawo o stowarzyszeniach*, likwidator w szczególności powinien dokonywać czynności prawnych niezbędnych do przeprowadzenia likwidacji, podając do publicznej wiadomości o wszczęciu postępowania likwidacyjnego. W piśmiennictwie zauważa się, że „likwidator dokonuje wszelkich czynności prawnych niezbędnych do przeprowadzenia likwidacji, w tym może zawierać nowe umowy, np. umowę z firmą windykacyjną pomagającą wyegzekwować roszczenia należne stowarzyszeniu" (artykuł *Rozwiązanie i likwidacja stowarzyszenia* Gazeta Prawna z dnia 13 lipca 2007 r.). Jak wydaje się zatem, w ramach czynności przeprowadzanych w związku z likwidacją stowarzyszenia, likwidator byłby uprawniony do zawarcia umowy przeniesienia własności, o której mowa w § 29 pkt 5 przywołanego rozporządzenia, tym bardziej, że czynność taka jak najbardziej służyłaby zabezpieczeniu majątku stowarzyszenia przed uszczupleniem, do czego zobowiązuje likwidatora w jego działaniach art. 37 ust. 1 ustawy – *Prawo o stowarzyszeniach* (nie byłby konieczny zwrot pomocy). W opinii MRiRW, brak jest natomiast podstaw do odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu spółek handlowych (art. 280 i 299 ksh) w zakresie odpowiedzialności cywilnoprawnej likwidatora stowarzyszenia.

Zasady postępowania przez SW w przypadku zgłoszenia przez beneficjenta chęci przeniesienia praw własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją reguluje KP-611-189-ARiMR (*Zmiana przeznaczenia dóbr, wyremontowanych lub wybudowanych budynków lub budowli w całości lub w części/przeniesienia praw własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją/zwolnienia ze zobowiązań w wyniku zaistnienia okoliczności o charakterze siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności dla działań 313, 322, 323 Odnowa i rozwój wsi, 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej oraz Osi 4 Leader w ramach PROW 2007-2013*).

Do wiadomości:
wg rozdzielnika

z up. DYREKTORA
DEPARTAMENTU ROZWOJU OŚWIATY I WYCHOWANIA
Krzysztof Łacheta
ZASTĘPCA DYREKTORA

Rozdzielnik:

Pan Paweł Czyszczoń

Dyrektor Wydziału Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
Wybrzeże Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław

Pan Bartosz Szymański

Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Szosa Chełmińska 30/32, 87-100 Toruń

Pan Edmund Bożeński

Dyrektor Departamentu Koordynacji Projektów Europejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
ul. Stefczyka 3b, 20-151 Lublin

Pan Józef Giemza

Dyrektor Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
ul. Podgórna 7, 65-057 Zielona Góra

Pani Maria Kaczorowska

Dyrektor Departamentu Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego
al. Piłsudskiego 8, 90-051 Łódź

Pan Piotr Szymański

Dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
ul. Raclawicka 56, 30-017 Kraków

Pan Radosław Rybicki

Dyrektor Departamentu Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
ul. Brechta 3, 03-472 Warszawa

Pan Wiesław Baranowski

Dyrektor Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
al. Łukasza Cieplińskiego 4, 35-010 Rzeszów

Pani Elżbieta Filipowicz

Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
ul. Gen. Franciszka Kleeberga 20, 15-691 Białystok

Pani Justyna Durzyńska

Dyrektor Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
ul. Okopowa 21/27, 80-810 Gdańsk

Pan Jerzy Motłoch

Dyrektor Wydziału Terenów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
ul. Ligonia 46, 40-037 Katowice

Pan Krzysztof Domagała

Dyrektor Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego
ul. Targowa 18, 25-520 Kielce, skr. poczt. 25

Pan Jarosław Sarnowski

Dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa
Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko –Mazurskiego
ul. Emilii Plater 1, 10-562 Olsztyn

Pani Emilia Dunał

Dyrektor Departamentu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
ul. Szyperska 14, 61-754 Poznań

Pan Arkadiusz Żych

Dyrektor Wydziału Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich
Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego
ul. Starzyńskiego 1, 70-506 Szczecin

Pani Beata Jekielek

Dyrektor Departamentu Działań Delegowanych
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa